

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ívnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—
fél oldal 16.— | nyolczad oldal ... 4.—

A 60 fillér bélyegilletéket a hirdető fizeti.

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

Miképen lehetne az ismétlősök oktatását sikeresebbé tenni?

Jelige: «Küzdj és remélj!»

Az ismétlő-iskola, valljuk meg őszintén, eddig csak halvaszületett gyermek volt.

És ennek, előre is ki kell jelentenem, nem mi tanítók voltunk az okai.

Sok oly körülmény játszott és játszik közre, mi e téren működő legbuzgóbb tanító szorgalmát is, mintegy megkötötte.

Az ismétlő-iskola sikeres oktatásához hiányoztak és részben ma is hiányoznak: alkalmas ismétlő-iskolai kézi-könyv, jó czélszerű faiskola-terület, hol úgy a fiúk, mint a leányok az ismétlő idő alatt elégséges gyakorlati ismereteket szerezhessenek és az ismétlő-oktatásért oly díj, mely a tanító szorgalmát buzdítani és serkenteni volna hivatva.

A megfelelő tankönyv hiánya azért tette meddővé az ismétlő-oktatást, mert a tanuló az elemi iskolából áthozott könyvből tanulni, mintegy megunta, mivel azt majdnem szórul-szóra tudta.

Azt pedig már magunkon tapasztaltuk, hogy az egyszer átolvasott dolgot újra, bizony nem igen szívesen forgatjuk.

Az ismétlő-iskolának főczélja ugyan az ismétlés, de úgy, hogy a már tanultak szélesebb alapon legyenek ismertetve s így a felölelt tananyag iránti érdeklődés föl legyen kelve.

E hiányon a «Szent-István-Társulat» áldozatkészségéből és jóakaratából már segítve van, a mennyiben az «Olvasókönyv» a gazdasági és ismétlő-iskolák számára a sajtót elhagyta.

E könyv hivatva lesz az eddigi hiányt pótolni s az ismétlőoktatás eredményét emelni.

E hiánypótlás azonban csak arra való, hogy az ismétlősök szellemi szükségleteit elégítse ki, ha e mellett a gyakorlati részt kénytelenek volnának elmulasztani, a tanítás eredménye továbbra is egyoldalú félsiker lesz.

Ép ezért van nagy szükségünk a faiskolára. De hány község van, hol a kor kívánalmának teljesen megfelelő rendes faiskolat találunk? Fájdalom, nagyon kevés.

És ennek az a végtelen indolenzia az oka, melylyel községeink a faiskola ügye iránt viselkednek.

A buzgó, szorgalmas tanító megmozdít minden követ, hogy ez irányban is sikert arathasson, de fájdalommal érzi igyekezetének sikertelenségét.

Mert mit látunk? Kihasítanak vagy kihasítottak egy, a legrosszabb helyen lévő faiskola területnek nevezett valamit, azt a legjobb esetben egyszer körülárkolják, nagy harcok után évi föntartására megállapítanak 8—10 frtot, azután rábizzák a tanítóra; boldoguljon úgy, a hogy tud.

Nem gondolva meg, hogy egy legkisebb 300 négyszögöl területű faiskola felszerelése is legalább 100 forintba kerül és évi munkaköltségre bizonyosan 25—30 forint szükséges.

Mert ha valahol, úgy bizony a faiskolában majdnem kéthetenként kell irtani a gyomot, kapáltatni az egésztest és tisztítani, ha azt akarjuk, hogy a faiskola kezelése mintaszerű legyen.

És ennyi áldozat mellett is már körül kellene kerítettetni és egy alkalmas kúttal ellátni.

Az évi munkaköltség megtakarítható volna az első években ott, hol minden ismétlő a faiskolában legalább 5—6 napszámot volna köteles teljesíteni.

Különben az igazi faiskolának csakis az lehetne egyedüli czélja, hogy ott kizárólag minden munkát az ismétlősök végezzenek. Ez az igazi gyakorlati oktatás.

Ismerve azonban a viszonyokat — a faiskola e munkaerőre — ismerve a szülők közönyös-ségét, — nem számíthat.

Említettem még a díjazást is. Vajjon nem nevetéses állapotot, hogy egy 30—40 tanulóval bíró ismétlő-iskola oktatásáért a tanító 10—15 forintot kap, vagy még ennyit sem?

Hogy lehet ily szerény fizetés mellett lelkesedést, ügybuzgóságot és eredményes munkát kívánni?

Mert: ha a munkás érdemes az ő bérére; akkor bizony legerdemesebb erre a tanító. Ezt nem azért írom, hogy tanító vagyok, hanem tudom, hogy a ki ismeri a tanító terhes munkáját, az állításomat nem fogja önzésnek venni.

Ép azért nagyon ajánlatos volna, hogy az ismétlősök oktatásáért kis községben 50, nagy községben legalább 70—80 forint tiszteletdíj állapítsanak meg a faiskolakezelő-tanító részére; de ezt nem a tanulóktól szedjék be, hanem a községi pénztárból fizessék.

De minthogy néma gyerekek a jó Isten sem érti a szavát, talán időszeri dolog lenne egy jól megokolt kérvényben a megyéhez fordulni: jó eleve kikérni a kir. tanfelügyelőség szíves támogatását.

Hiszen ez ügy megoldása csak egy jóindulatú határozatot kíván és minden község azonnal teljesíteni fogja kötelességét.

Ismerve a megyénk intéző köreinek a kulturális ügyek iránt való jóakarattal, merem reményleni, hogy ebbeli fáradságunkat a megfelelő kívánt siker koronázza.

A fent elősorolt három kellek az ismétlő-oktatás eredményesebb működésének elengedhetetlen feltétele.

Vannak azonban még olyanok is, a melyek a fentiek megtételével — részint az iskolai hatóságtól és részben tőlünk függenek.

Ilyen: az iskolai hatóságnak azon kedves kötelessége, hogy a szülőket szép szóval győzze meg az ismétlő-iskolák szükségességéről és hasznáról.

És minden rendelkezésére álló eszközzel úgy az eljárásságot, mint a szülőket megnyerje.

Fentebb azt írtam: «szép szóval». Igen, hogy az iskola lehetőleg elkerülhesse a bírságot, — mely egy okvetlen szükséges rossz, mi sokszor többet árt az iskolának, mint használ, mert gyűlöletet szül az iskola és szülők között, a melynek legtöbb esetben az iskola vallja kárát.

Ezt a tapintatos iskolai és községi eljárásság szeretetteljes jóakarattal az iskolától eltávolíthatják.

Nekünk nincs módunkban ezt keresztül vinni, mert a törvény végrehajtását — a mulasztókkal szemben keresztülvitetni — hivatalos kötelességünk.

Végül mit tehet a tanító?

a) Ha a végzendő tananyagra fordított időt oly ügyesen használja föl, hogy ebből a gyakorlati részre is elegendő jut.

b) Ha tekintetbe veszi mindig a helyi viszonyokat, s oktatásának súlypontját oda irányítja, a mire községe vagy a vidék lakosainak legnagyobb szüksége van.

Igy, a hol kopáron állnak a régebben szőlőt termő hegyek, ott az okszerű szőlőművelést ápolják, s habár évek mulva, elérünk egy kis ered-

ményt, ez már az ismétlő-oktatás javára esik, sőt a tanító személyének erkölcsi becsét is nagyban emeli.

Máshol meg a gyümölcsfák kultiválása látszik ezelszerűbbnek, ezesetben egy-egy jó bőven termő és könnyen értékesíthető faj termelése ajánlatos. Itt tehát ezzel foglalkozzunk.

És így tovább.

Összegezve az elmondottakat, az ismétlő-oktatásnak sikerét emelhetjük: a jó tankönyv, — a ezelszerű faiskola, a faiskola-kezelő tisztes díjazása, — a gondosan készített tananyag földolgozás (tanterv) által és ha az ismétlő-oktatás gyakorlati részét mindig összhangba hozzuk a község és vidék igényeivel.

Végül, ha az iskolai és községi eljárásság közös jóakarattal kezére játszik a tanítónak abban, hogy a pontos iskolabajlás nehézségeit minél könnyebben legyőzhesse.

Ha megteremtettük az alapot, a népiskolát, igen kívánatos, hogy az a rája épített épülettel, az ismétlő-iskolával, méltó befejezést nyerjen.

Hogy ezt a tanító szorgalmával, lelkesedésével — és tudásával elérhesse — az intéző körök részéről — jóakaratra, meleg érdeklődésre és a mi a legfőbb, anyagi aldozatkészségre van szüksége.

Azért írom legfőbb, mert valamint hadsereget pénz nélkül igen bajos győzelmes harcra tüzelni, — mert a szegénység — minden lelkesedés megelője, — ép úgy az ismétlő-oktatás ügye is anyagi aldozat nélkül csak a régi szegényes állapotban maradhat.

Bussa.

Szokoly István.

A betűk tanításának sorrendje.

III. Abból, ha a betűfajok a jelzett egymásutánban taníttatnak, egy más előny is származik. E pont alatt ezzel foglalkozunk.

Megismertetvén a nyomtatott nagy betűket, a kis betűk megismertetésére kerül a sor. Ez a munka már nem lesz oly nehéz, mint a nagy betűk megtanítása. Nem pedig azért, mert a kis betűk igen tekintélyes része teljesen megegyezik a nagy betűkkel; egyik-másik csupán a betűsorban elfoglalt helyzetét változtatja meg, mint kis betű. E rokon betűk a következők:

C c, Cz cz, Cs cs, I i, Í í, J j, K k,
O o, Ó ó, Ö ö, Ő ő, P p, S s, Sz sz,
U u, Ú ú, Ü ü, Ű ű, V v, Z z, Zs zs.

Ezen betűk fölismerésével alig lesz valami különös dolga a gyermek lelkének. Talán a J j és P p fölismerése adhat valami dolgot; ez azonban a tanító külön közremunkálását nem kívánja. A mit a gyermek itt végez, csak előnyére válik a szellemének; mert a különböző állás, helyzet daczára is meg kell ismernie a betűt, tehát megkülönböztetés útján és összehasonlítás révén

maga szerzi meg magának a betű ismeretét. A lélek *önmunkássá* termi az új ismeretet, *az ismertől haladván az ismeretlenre.*

Fontosabb munka vár a tanítóra, a többi kis betű megismertetésénél. Eljárásunk szerint *keletkeztetni, leszármaztatni* kell a kis betűket a nagyokból.

A leszármazás a következő:

A **A** a, á, B **B** b, E **E** e, é, F **F** f,
G **G** g, gy, H **H** h, L **L** l, ly, M **M** m, n,
R **R** r, T **T** t, ty, Y **Y** y.

Csupán a D és d mutat különbséget, de ezek rokonsága sem tagadható egészen; mégis külön kell a többitől választanunk, mert bizonyos tekintetben elütő ismertetést kíván.

Most vizsgáljuk, mi történik a gyermek lelkében, midőn e leszármaztatást végezzük?

Mindenek előtt hűen vissza kell idézni az illető nagy betű képzetét, s visszaidézvén, fölkeressük azon elemeket, melyek megmaradnak az új (kis) betűben is. Ezek a vonások a nagy betű alakjának leglényegesebb jegyei; mert hiszen a nagy betűk, az l és r kivételével, csupán stílárius módosuláson mentek keresztül.

Ezt bemutatván a gyermeknek, *szemlélni* fogja a gyermek a leszármazást, szeme láttára megy végbe az átalakulás, a primitív betűalaknak fejlődése, művészi emelkedése.

A mikor ő egy ily betűt előállít, vagy a mikor szeme elé kerül egy ily betű, vele együtt az is fölülül, a melyből származott. Ezzel a nagy betű képzele erő nyer, a kis betűé pedig támaszt kap a folyton erősülő anya-betűben. A gyermek a már megismert kis betűt szemlélvén, mintegy levetkőztetési stílárius ruhájából, hogy fölfedezze benne a régi, primitív alakot; s viszont a primitív nagy betűt fölékesíti a műzlés haladása által nyert stílárius díszítésekkel, röviden: lelke mindig összehasonlít, tehát folyton az önmunkálkodás gyümölcseit élvezi. Ez különben ezzel a *származtató* eljárással mindig együtt jár.

Midőn a nyomtatott kis betűkről a cursiv betűkre térünk, csupán az a alakjából kell elvenni a fejet, tehát csupán az a-t kell egyszerűsíteni, a többi betű majdnem mind új jegyet nyer; olyant azonban, a mely azért nem teszi fölismerhetetlenné a gyermek előtt a már ismert kis betű-alakokat. Az azonban föltétlenül megkívánja, hogy a megszaporodott jegyek daczára is fölismerje az egyszerűbb és kevesebb jegyből álló alakot. A gyermeket tehát ismét önmunkálkodásra vezeti: a régi, egyszerűbb betűhöz új jegyeket rak, s e jegyeken képzeletében elvonja, hogy a betűt megismerje. Ez a munka nem nehéz a gyermekeknek, s mégis edző. E mellett pedig az előző betűalakok képzetét folyton erősíti, tisztábbá teszi; tehát a gyermek a betű-

képzetekkel folyton-folyvást szabadabban, könnyebben rendelkezik, azokat pontosabban és szabatosabban használja: az olvasási készségben emelkedik.

Az írott kis és nagy betűknek a jelzett egymásutánban való tanítása az itt már föltüntetett előnyöket csak fokozza, s így az olvasásbeli készséget mindig előbbre és előbbre viszi. Igen, mert az ismertről a gyermek *önmunkálkodtatásával* haladunk az ismeretlenre.

Azt mondhatják sokan, hogy ezen összehasonlításokra, tehát ezen önmunkálkodtatásra a mai rendszer mellett is nyílik bőséges alkalom. Ezt senki sem tagadja. Hanem azt igenis állítják, hogy a mai rendszer mellett ez a munka nem olyan gyümölcsöző. Miért? Mert nem fokozatos a menetünk, mert nem az egyszerű alakról megyünk ma az összetettre, hanem megfordítva.

Ma a gyermek, ha az írott betűről akar következtetni a nyomtatott alakra, önerejéből nem teheti. Nem pedig azért, mert egy fejlettebb alakot kell primitívebbé változtatnia, s erre az ő fejletlen lelke képtelen; s mert lehetetlenség tőle kívánni, hogy azokat a változásokat, a melyek a nyomtatott betűt írott betűvé tették, az előbbi állapotba visszaállítsa, s így kikeresse az ősi alakot. Ime pár példa:

Egészen más munkát végez a gyermek, midőn a nyomtatott betűt új jegyekkel ruházza föl:

u **U** u, s **S** s, mint ha ezen betűk írott jegyeiből kell következtetnie a nyomtatottra, pl.:

U **U** U, S **S** S. Ezért nem szerepel ez az eljárás a mai gyakorlati tanításokban; s ezért kénytelen a tanító külön ismertetni az írott és nyomtatott betűt, és sokszor bizony ráfogni a gyermek előtt, hogy a nyomott és írott alak rokon. A gyermek nem igen tudja a rokon vonásokat kihalászni, mert a fejlettebb, összetettebből kellvén visszamennie, ezt, a lelki természetének ellenkező munkát nem szívesen teszi, mert nem bír vele megbirkózni.

Ha az írott betűket előbb tanítjuk, mint a nyomtatottakat, a leszármaztatásról, tehát az összes betűfajuk rokon alakjainak egybeforrasztásáról le kell mondanunk, tehát le kell mondanunk azon előnyökről is, melyek ezen eljárással együtt járnak. De, ha a tanítást a nyomtatott nagy betűkön kezdjük, s innét fokozatosan haladunk az írott alakokra, tehát az ismertről az ismeretlenre való haladást észszerű fokozatossággal hajtjuk végre, a gyermek a leszármaztatás összes előnyeiben részesedik: *az előző betűk képzele folyton erősödik, tisztul; az új betű jobban beékelődik az emlékezetbe, mert a régi, rokon alak támogatja; az olvasási készség nagyban emelkedik; a gyermek önmunkálkodása folyton igénybe rétegetik, s így szellemi élete az anyagi hasznok mellett általában, alakilag is nagyot nyer.*

Összegezzük az eddig mondottakat. A latin betűk fejlődése és alakjuk s szerkezetük tüze-

tesebb vizsgálása azt bizonyítja, hogy betűnk között a nyomtatott nagy betűk a legegyszerűbbek; e tekintetben közvetlen utánuk a nyomtatott kis betűk következnek; az ezekből fejlődött cursív betűkből lettek betűfajaink legösszetettebb egyedei: a kis és a nagy betűk írott alakjai. Ha tehát a fokozatosság elvét komolyan vesszük és követni akarjuk, azaz: ha a közelebbiről a távolabbira, az egyszerűről az összetettre, a könnyebbről a nehezebbre és az ismertről az ismeretlenre akarunk haladni, akkor tanításunkat a nyomtatott nagy betűkön kell kezdenünk; ezekből kell leszármaztatnunk a nyomtatott kis betűket, hogy a cursív betűkön áthaladva, a betűk írott alakjainak megismertetését és iratását igazi eredménnyel végezhessük. *Dreiszigler Ferencz.*

Mily viszonyban áll a mértan a számtanhoz és mennyi lehet a tananyag az előbbiből a nép szükségéhez képest?

VI. osztály.

Ezen osztály tanczelja az előző fokon tanultaknak ismétlése után a kör ismertetése, kerület és területszámítása, továbbá a kockának, oszlopnak és hengernek köbtartalomszámítása.

A kör ismertetése s területszámítása a kellő szemléltetés alkalmazásával szintén nem nehéz. Veszek egy zsinort, melynek egyik végét szeggel a tábla közepére erősítem, másik végére a krétát kötöm. Kifeszítem a zsinort s húzok mellette egy ép akkora vonalat s figyelmeztetem a gyermeket, hogy a kifeszített zsinort ép ily egyenes vonalnak képzelje.

A zsinort (képzelt vonalat) kifeszítve tovább mozgatom a szeg körül mindaddig, míg előbbi helyzetébe visszajut. Ebből levezetem a tantételt; ha egy vonalat az egyik pontja körül forgatok, tovahaladó végpontja egy önmagába visszatérő görbe vonalat, kört ír le.

Ezután megismerhetjük a kör részei körül a központot, sugarat, átmérőt, kerületet.

A kör kerületének kiszámítását a következőképp szemléltessük:

Új drótból mérjük ki 22 dm. hosszúságot. A táblán rajzoljunk 7 dm. hosszú függélyes vonalat s annak közepén keresztül ugyanoly hosszú vízszintes vonalat. A drótot néhány gyermek segítségével alakítsuk a 4 végponton keresztül kör alakba. Ha jól csináljuk, a drót vége épen összetalálkozik az egyik vonalponton s teljes köralakot mutat. Ez a drót a kör kerülete. Most egyenesítsük ki s az átmérőt, egy 7 dm. hosszú pálcza alakjában vigyük rá a kerületre s azt találjuk, hogy épen háromszor lehet reá vinni s még megmarad 1 dm. Azaz számtani képlettel kifejezve a kör átmérője a kör kerületében megvan $3\frac{1}{7}$ -szer, tizedes törben $3\frac{14}{100}$ -szer. Hogy ez Ludolf-féle szám, ahhoz semmi közünk. Már most igen könnyen szemléltethetem a kör kerület számításának tantételét: ha az átmérő

$3\frac{1}{7}$ -szer van meg a kör kerületében, akkor minden kör kerülete $3\frac{1}{7}$ -szer nagyobb, mint az átmérője.

A kör területének kiszámításánál egy kisebb kör kerületét zsineggel lemerek s a kör alá, a kört érintve kifeszítem. Ez a kör kerülete egyenes vonalban. Most a zsineg helyett csakugyan egy épen akkora vonalat húzok s annak két végpontját összekötöm a kör központjával. Kapok egy háromszöget, melynek alapja a kör kerülete, magassága a kör sugara. *Eléggé jól lehet szemléltetni*, hogy a kör területe s a nyert háromszög területe teljesen egyenlő. Már most a háromszög terület számításának tantételével lehet szemléltetni a kör területének kiszámítását tanító szabályt is: a kör területét megkapjuk, ha kerületét (háromszög alapja) a sugárral (háromszög magassága) megszorozzuk s az így nyert eredményt (mert ekkor egy négyszög területét kapjuk, melynek a háromszög fele) kétfelé osztjuk.

A kör területének kiszámításával ki tudjuk számítani a henger fölületét is. Bemutatjuk a henger oldalát kiegyenesítve s látják a gyermekek, hogy annak alakja téglalap; hosszúsága épen akkora, mint az alapul s tetőül szolgáló kör kerülete, szélessége pedig a henger magassága. Tehát kiszámítjuk a két körlap területét s összeadjuk; azután a kör területét, mint az oldallap alapját megszorozzuk a magassággal, mint szélességgel s megkapom a henger oldal lapját, mely a 2 véglaphoz adva, a henger fölületét adja.

Mielőtt a köbtartalom kiszámításához kezdenénk, a gyermeket meg kell ismertetni a mérési móddal, a testek mértékegységével s a térfogat fogalmával.

A IV. osztályban pálczikákból összeállított testalakokat ismerje a test hálójául, a test vázául, később az élek közit képzelje bármi anyaggal kitöltöttnek. Ez alakokat mutassuk föl kemény papírból kivágva s előtte összeállítva, hogy a tömör alakkal összehasonlítva megismerje a köbtartalom, ürtartalom stb. fogalmát.

A kocka köbtartalom számításának tantételét szintén szemléltetésből vezessük le. Apró kockákból rakjunk össze egy nagyobb kockaalakot s ebből úgy a kocka, mint az oszlop köbtartalom számítása igen könnyen érzékeltethető. A köbtartalom kiszámításánál is kifejtendő, hogy a minő a hosszúság, olyan mértékben kapjuk a köbtartalmat s viszont, a minő köböket akarok kapni, oly nevű hosszúsággal mérem az oldalakat. Megismertetjük továbbá a testmértékek összefüggését, változását, hogy az esetleges átszámítást eszközölhessék.

A henger, a gúla, a kúp fölületének, köbtartalmának kiszámítása akkor legyen a népiskola anyaga, ha a viszonyok kedvezőek.

Az eddigiek után ezek számítás módját könnyű szemléltetni, de tanítás tárgyát csak akkor képezzék, ha a többinek, tehát a legszükségesebbeknek ismeretét teljesen begyakoroltuk,

A gúla köbtartalomszámításához répából vágjunk ki egy egyenoldalú 3 szögű alappal bíró oszlopot; ezt az éleken keresztül 3 egyenlő, háromoldalú gúlara oszthatjuk. Ebből szemléltetjük, hogy a gúla a hasonló alapú s magasságú oszlopnak 3-ad része s a számítási tantétel könnyen levezethető. A hengert végtelen sok oldalú oszlopnak, a kúpot ugyanilyen gúlának szemléltetjük, illetve odahatunk, hogy ilyennek lássák és levezetjük a tantételt, mely a hengernél az oszlop, a kúpnál a gúla tantételéhez hasonló.

Az ismétlődő iskola mai szervezetében újabb mértani ismeret elsajátítására nem alkalmas; nagyon megfelel e célnak, ha a növendékeket a tanultakban gyakorolja.

Ezekben megjelöltem az osztatlan iskola mértani tananyagát. Lehet, hogy az osztatlan iskolai tanítók egy része ezt kivitethetetlennek állítja, de velük szemben is bátran merem hangoztatni, hogy e tananyagot az előkészítés pontos elvégzése mellett s a szemléltetéshez szükséges eszközökön tapasztaltaknak sikeres gyakorlásával elvégezhetjük. A kör kerülete, területe, a henger, gúla, kúp fölülete, köbtartalma a viszonyok rosszabb voltával elmaradhat. Rendes tanidő mellett azonban a szemléltetés betartásával ez is elvégezhető. A tananyag megjelölése közben figyelembe vettem a tanmenetet is, továbbá egy-két fogalom ismertetésénél a szemléltetés, a levezetés módját. Tettem ezt azért, hogy a tananyag elvégezhető s a részletesebb elsorolásból jobban kitűnjék.

Hogy a népiskola a gyakorlati életnek megfelelő mértani ismeretet nyújthasson, a legnagyobb figyelemmel kell lenni a tanítás mikéntjére. A mértani tanítás lelke a közvetlen szemléltetés, azért az iskola rendelkezék mindazon szemléltetési eszközökkel, melyekre hivatkoztam. Az előkészítő fokozaton a szemléltetés, a kifejtés analitikus, később az önálló oktatás fokán szintetikus. Az ismeretnyújtásnál szigorúan betartandó e három fokozat: fogalomalkotás, a tantétel levezetése és az alkalmazás.

E három közül mindegyiknek kezelése igen fontos az ismeretre, de a mértani oktatás sikere főképp az alkalmazástól függ. Az élethöz vegyük a gyakorlati példákat s főképp a gyermek szükségletköréből. Kezdjük egyszerű példákon, a hol a megmérés közvetlenül is történhetik; ha a tantétel fogalmát s bizonyosságát teljesen belátja a gyermek, akkor térjünk át oly föladatok megfejtésére, melyeknél a tantételek alkalmazása szükséges. Ha így vezetjük a mértani oktatást az osztatlan iskolában, túlterhelést sem idézünk elő vele s a többi ismeretek rovására sem lesz tanítása. Ezen kívül hathatósan szolgáljuk az alaki képzést, a lelki erők fejlesztését, az ismeretnyújtással pedig szolgáljuk az iskola gyakorlati célját. A számtan és mértan egymásra utalása, viszonya a gyakorlati alkalmazásnál lesz nyilvánvalóvá s a gyermek is megismeri, belátja, hogy e két fontos tárgy alapismereteinek meg-

tanulása nélkül az élet szükségleteitől követelt tárgyi képzés nem volna teljes, nem volna egész.

Veszprém.

Gubicza Lajos.

A kath. népoktatás fejlődése 1848-tól máig.*

Minden hitfelekezet iskolai szervezete beleilleszkedik népoktatás ügyünk szervezetébe, csupán a róm. katolikusok nem rendelkeztek egységes iskolai szabályzattal a legújabb időkig, a midőn is a püspöki kar egy külön népiskolai szervezeti szabályt és tantervet dolgoztatott ki.

Különben pedig minden egyes püspöknek saját joghatóságához tartozott, a hatósága alatt álló iskolákra és tanítók ügyeire vonatkozó szervezeti, rendtartási és fegyelmi szabályzatot az 1876. évi 28-ik t.-cz. 9 és 13. §§-ainak keretében és az 1868. évi 38-ik t.-cz. 11. §-a értelmében magállapítani és az összes róm. kath. és gör. kath. egyházi főhatóságok tanügyi kormányzatát és szervezetét megállapító egységes szabályzattal gyakorolni.

Népoktatásügyi intézeteink számáról, fokozatos emelkedéséről és fejlődéséről a miniszter évi jelentései és a statisztikai adatok tanúskodnak eléggé híven, miért is ezeket ismét nem részletezhetem ilyen szűk keretben.

Ezen adatokból a mai napig igazolva van, hogy az első népoktatási törvényünk a kath. iskolák fejlődését az egyház és a nemzet érdekében nagy mértékben előmozdította.

A tankötelezettség érvényre emelése érdekében a közoktatási miniszter 95-ben 45-254. sz. körrendeletével igen hatékonyan intézkedett, midőn a közigazgatási bizottságokat megfelelő eljárásra utasította, s így remélhető, hogy a rengeteg számú iskolamulasztás jóval apadni és ez által a tanítás eredménye évről-évre fokozódni fog, a mit a mai tényleges állapotok bizonyítanak is.

A tankötelezettség legnagyobb hiánya még mindig, hogy sok helyen most sincs iskola és több helyen tanító hiány miatt szünetel az oktatás.

Daczára tanügyünk rohamos fejlődésének, még mindig nagyok az igények, de sok is még a legyőzhető és legyőzhetetlen akadály.

A nmélt. püspöki kar minden lehető módon törekszik kath. népoktatásügyünk előhaladásán, mint ezt eléggé kimutattam és hangsúlyoztam, úgy a fokozott követelmények elől a jövőben sem fog kitérni, napról-napra örömmel tapasztaljuk.

Meg tesz minden lehető az összes kath. pap-ság is, a tanítósággal egyetemben.

Igen életrevaló intézkedése a nmélt. püspöki karnak az egyh. ker. tanfelügyelői állás külön szervezése és ennek különválasztása az esperesi funkcióktól.

* 200 frt arannyal jutalmazott pályamunka.

A szakszerű felügyelet jóakarati buzgósággal és kitartással sokra viheti, ha ez a tanítói tekintély emelésével is párosul. De ügyelni kell különösen arra, hogy a tanítói állások igazságosan, érdem szerint töltsenek be, kontár, iskolát nem végzett egyének egyáltalában ne alkalmaztassanak még szükségből sem.

Nagy hasznára volna tanügyünknek, ha a tanítót a néptől függetlenül, fizetését ne a néptől kapná és az oktatást teljesen ingyenessé kellene tenni, a szegény iskolásokat pedig ingyen könyvekkel ellátni.

Gerezd.

Csizmadia Aladár.

(Folytatása következik.)

Egy kath. tanítóképző értesítője.*

Buzdítja Döbrössy a magyar tanterfiakat, hogy önálló magyar tanügyi irodalmat teremtsenek és ne szoruljanak immár mindig a külföldre. . . Párhuzamot von a közoktatási tanács föladata és a népoktatási állandó bizottság között. Valamint az állam saját érdekében gondoskodik arról és az országos közoktatási tanács föladatává teszi, hogy hazánk közoktatásügyét minden tekintetben figyelemmel kísérje és a miniszternek a közoktatásra vonatkozó kérdésekben véleményt adjon: úgy mi sem lehetünk többé közönyösekek a kath. népoktatási függő kérdések iránt, ha kath. iskoláink fejlődését szívünkön viseljük, ha azt akarjuk, hogy kath. iskoláink az államiakkal lépést tartva és velük versenyezve, a jövőre is elidegeníthetlen tulajdonaink maradjanak.

A mi az állammal a közoktatási tanács, az nálunk a népoktatási állandó bizottság, mely a végzendő munka szempontjából nézetem szerint így lenne szervezendő:

Az egész bizottság szakbizottságokra oszlik, u. m. oktatás- és nevelésügyi, szervezési, elemi-, polgáriiskolai-, tanítóképző-intézeti szakbizottság. A szakbizottságok képezik a munkásság súlypontját. A fontosabb kérdéseket ezek tanulmányozzák és dolgozzák föl. Így mindazon ügyeket, melyekről a magas püspöki kar, testületek, vagy egyesek tájékozást kívánnak szerezni, tárgyalás alá veszik, véleményüket nyilvánítják és a kath. népiskolai tanügy fejlesztése érdekében indokolt javaslatokat tesznek. — Minthogy vidéki tagjai is lesznek a bizottságnak, az elnök gondoskodni fog arról, hogy évenként legalább egyszer összes ülés is tartassék, ezen ülés elé tartozó közérdekű kérdések megvitatása és elvi határozatok hozatala czéljából. Magától értetődik, hogy a bizottság működéséről és eljárásáról évenként jelentést készít.

Különös fontosságot tulajdonít a tanítói egyeteknek azért is, mert a közszellemet ápolják, arra jótékonyan hatnak és ezen jótékony befolyás

* «A pécsi püspöki tanítóképző-intézet értesítője» az 1898—99-iki tanévről. Közli: Döbrössy Alajos, pécsi székesegyházi t. kanonok, igazgató.

az egyet tagjait nemes versenyre ösztönzi, a tanító-nevelői tulajdonok fejlesztésére kedvet nyújt, a tanítók valódi hivatásának kölcsönös ápolásában pedig hatalmas eszközül szolgál.

A kath. népokt. állandó biz. intenzivebb munkássága elősegítésére is multhatatlanul kívánatosnak tartja a tanítóegyesületeket. Épen ezért ilyenek föllállítását sürgeti, a meglevők fejlesztését pedig fontosnak jelzi.

A tanítóegyletek minden tagjának az egyesületi életben tevékeny részt kell vennie és oda hatnia, hogy a tanítás és nevelés értékét fokozza, a tanítói állás tekintélyét emelje, a napi kérdéseket komoly tanulmány tárgyává tegye és ennek eredményéről, valamint saját iskolájában szerzett tapasztalatairól az egyesületi gyűlésen beszámoljon. Szerinte a tanítói egyesületeknek illetően munkálkodása mintegy kiegészítő részét fogja képezni a szakfelügyeletnek, melynek még mindig érezzük hiányát. — A tanítói egyeteknek az önművelődés melegágyainak kell lenniök s azért az *iskolai könyvtárak* föllállításáról is nekik kell gondoskodniok, melyek által másrészt a magyar kath. paedagogiai irodalom is pártoltatik és lehetővé válik, hogy a tanítók a nevelés és tanítás gyakorlati kérdéseivel behatóbban és oly mértékben foglalkozzanak, mint azt a paedagogiai irodalom művelése megkívánja.

A magyar kath. tanítók egyleti élete fölvirágoztatása érdekében a kath. tanítók 1896. jul. 9. egybehívott nagygyűlése, mint e tekintetben illetékességgel fölruházott tényező, intézkedett már, a mennyiben határozottilag kimondotta:

«Hogy a kath. népoktatási állandó bizottság föllállítását és szervezését kath. népiskolai tanügyünk egységes elvek szerinti vezetése és irányítása szempontjából multhatatlanul szükségesnek tartja; miért is a folyton együtt maradó állandó bizottságot azonnal megválasztja és szervezi; azonkívül melegen ajánlja, hogy az állandó bizottság föllállításával kapcsolatban, a kath. tanítók egyleti életének fejlesztése és fölvirágoztatása országszerte megindíttassék; hogy ezen egyetekben a keresztény fölfogás és hitelvek érvényesülése által az áldásos közszellem és összetartás uralkodjék s ilyképen kath. népiskolai tanügyünk és édes magyar hazánk jövőjének, boldogságának alapjai megszilárduljanak».

Már az eddig közlöttek is élénk világot vetnek az értesítő komoly tartalmára. Meglátszik a könyv minden során, hogy avatott kéz írta és másrészt hogy az intézet vezetése oly ember lelke gondjává tétetett, a ki felelősséges munkája tudatával bír s az ifjú leendő tanítók igazi, példaadó vezetője. Az ismertetést folytatjuk.

HIVATALOS KÖZLÉSEK.

Meghívó. A karádi egyh. ker. róm. kath. néptanítóegyesülete, nagyméltóságú valóságos belső titkos tanácsos, megyés püspök úr rendeletére, a szokott időnél előbb, tehát rendkívüli közgyűlését f. évi február hó

15-én nem Nágoeson, hanem Tabon a római kath. elemi iskola helyiségében tartja, melyre az egyesület rendes, tiszteletbeli, pártoló tagjai s a nagyérdemű tanügybarátok tisztelettel meghívhatnak. Tárgysorozat: 1. Reggeli föl 10 órakor szentmise. 2. Elnöki megnyitó beszéd. 3. A mult gyűlés jegyzőkönyvének fölolvastása és hitelesítése. 4. Várhely Géza karádi oszt. tanító fölolvastás és Csizmadia Gyula zamárdi főtanító a szőlészethöl előadást tart. 5. A kir. főtanfelügyelő úr által fölített s a megyés püspök úr ó nagyméltósága által kiadott következő kérdés letárgyalása, illetve megvitatása s mindkét hivatalhoz írásban leendő betérjesztése: a) Szükséges-e az egytanítós, osztatlan népiskolák részére külön tantervet készíteni? b) Ha pedig nem szükséges, vagyis, ha az ügy is többtanítós összes elemi népiskola részére ugyanegy tanterv szolgálja zsinórmértékül, az esetben az osztatlan elemi népiskolákban minő tantárgy és osztály-csoportosításokkal és minő szerkezetű olvasókönyvekkel, szóval minő módon lehetne az általános tantervben kitűzött czélt biztosítani? 6. Intézkedés a vall. és közoktatásügyi miniszter úr által 83.445. szám alatt jóváhagyott alapszabályaink kinyomatása fölött. 7. Egy kiküldöttnek megválasztása a magyar kath. tanítói kar által a kilencszázados évforduló alkalmából képviseleti alapon megtartandó második orsz. kath. tanítói kongresszusra s költségeinek megszavazása. 8. Elnök 1899. évi beszámolója. 9. Az egyesület tisztviselőinek lemondása s új választás. 10. A veszprémi «Tanítók Háza»-ra adományok beszédese. 11. Pénztárnok számadásainak megvizsgálása. 12. Könyvtárvizsgálat. 13. Dolgozatok kitűzése és egyéb indítványok. 14. Jövő gyűlés helyének meghatározása s a gyűlés bezárása. S. Kiliti, 1900. január 20. *Teleki István*, egyesületi elnök.

VEGYESEK.

Kath. tanítók II. orsz. kongresszusa.

Annak idején örömmel közöltük olvasóinkkal, hogy a kath. tanítók országos bizottsága által megállapított program alapján, legfőbb jóváhagyást nyert a kilencszázados évforduló alkalmából rendezendő II. országos kath. tanítói kongresszus megtartásának eszméje, most nem kisebb örömmel adhatjuk hírül, hogy ezen nagypontosságú kongresszus elnökévé a nagymélt. püspökkari konferencia báró *Hornig Károly* v. b. titkos tanácsos, veszprémi püspök úr ó nagyméltóságát kérte föl. Szívünk mélyéből örülünk ennek, mert első kongresszusunk fényes sikerei szorosan összefüggnek a nemesszívű püspök nevével és Istenbe vetett bizalommal reméljük, hogy a magyar kath. tanítói kar osztatlan lelkesedése és szeretete a legjobb biztosíték arra nézve, hogy az ez évben megtartandó kongresszusunk sem lesz kisebb hatással a magyar kath. népoktatás fejlődésére. Úgy értesültünk, hogy II. kath. tanügyi kongresszus rendezésére hivatott kath. tanügyi tanács a közel hetekben már megkezdi a rendezés erélyes munkáját.

Elismerés egy tanítónőnek. A hmvásárhelyi róm. kath. népiskola egyik érdemes tanítónője *Simkó-Kamocsay Franciska* 40 éve, hogy a legszebb sikerekkel működik a rögös tanítói pályán. Ez alkalmából fölöttes egyházi hatóságától, a váci ftdő káptalantól karácsonyra a következő levél v. kitüntetés lepte meg érdemes kartársnőnkét. Tekintetes Tanítónő asszony! Azon jeles érdemek, melyeket Ön hosszú 40 évi tanítói pályáján, a buzgó vallásos élet példájával, dicséretes erényeivel, a gyermekek sikeres tanítása és gondos nevelésével az egyház és haza felvirágoztatására Isten különös kegyelméből szerzett, arra

indította a káptalant, hogy Önt kitüntette és elismerése jeleül a Neszveda-alapból 20 frtot utalványozott, melyet be- küldendő nyugtájára a váci kegyes alapok pénztára fizet ki. Szívvelyes üdvözléssel. Vác, 1899. decz. 22. Csávolszky József, főtanfelügyelő.

Szerkesztői üzenetek.

V. M. Beérkezett. Intézkedünk. — **K. J.** Köszönet az értesítésért. — **Gy. J.** Az árva ügyét teljes készséggel támogatni fogjuk. — **Sz. J. Koporna.** Forduljon a Szent-István-Társulat nagymélt. Elnökségéhez, Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. — **S. M.** Az értesítést köszönjük. Készséggel közzétettük. — **Sz. I. Viszont.** — **Sz. J. Szerednye.** Levél megy. — **H. R. Pruban.** Ily rendeletet nem ismerünk. A hitoktatásra vonatkozó mindennemű intézkedés az illetékes egyházi főhatóság jogkörébe tartozik. — **G. L. Veszprém.** Levél megy. — **Sz. S. Bács.** Előre is köszönet. Levél ment.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

PÁLYÁZATOK.

Esztergom érseki megye.

A **libádi** (Esztergomvármegye) kántortanítói állomásra pályázat hirdettetik. Jövedelme: kétszobás lakás, mellék- helyiségekkel; 11 kat. hold és 710 ööl föld; munkaváltság 50 frt; stóla 5 frt körül; ostyasütésért 5 frt a községtől egy p. m. tiszta búza; iskolafűtésre egy öl fa. Minden gazdától fél véka kétszeres 14 frt értékben; nyolcz p. m. zab a községtől; öt öl hasábfa; ismétlősök oktatásáért 20 frt; tandíj-váltság 21 frt 58 kr; állam- segély 83 frt. Okmányokkal ellátott folyamodványok február 7-ig a bátorkeszi *esperes úrhoz* nyújtandók be.

54 2—2

Lemondás folytán megüresedett **zslkőczy** kántortanítói állomásra február hó 15-ére pályázat hirdettetik. Jövedelme tisztességes lakáson kívül különféle címeken: 450 frt o. é. = 900 kor. Ajánlatok 40 fillér postabélyeg mellett, *Bezák István* manigai plébános úrnál nyújtandók be.

68 1—1

Nagyvárad latin szert. egyházmegye.

Érminszent (Szilágymegye) róm. kath. népiskolánál kántortanítói állomásra pályázat hirdettetik. Jövedelme alapítványokból: 256 frt 67 kr; 20 hold szántó- és kaszálóföld tagban; háromszobás lakás, konyha, kamra; 2700 ööl területű házikerttel és gazdasági épü- lettel felszerelve. Tannyelv: magyar. Okleveles tanítók szíveskedjenek szabályszerűleg felszerelt kérvényeiket f. évi február hó 25-ig alulírotthoz küldeni. **Erminszent**, u. p.: *Erkávás. Turner Mihály* róm. kath. plébános, iskolaszéki elnök.

53 2—2

Pécsi egyházmegye.

Gyulajovánczára (Tolnamegye) a IV. osztálytanítói állásra pályázat. Évi fizetés 600 korona havi előleges részletekben a községi pénztárból fizetve, az iskolában egy bútorozott szoba fűtéssel. Az állomás azonnal elfog- lalható. Tannyelv: magyar. Az *iskolaszék.* 59 2—2

A tolnamegyei **kis-doroghi** népiskolánál megüresed- dett osztálytanítói állomásra f. évi február 20-ig pályázat hirdettetik. Az állomás jövedelme 700 korona, havi rész- letekben fizetve és egy bútorozott szoba konyhával. Kötelessége egy osztályt önállóan vezetni, esetleg a kántori teendőkből segédkezni. Tannyelv: magyar-német. Ezen állásra tanítónők és okleveles óvónők is pályázhat- nak. Kérvények a róm. kath. *iskolaszékhez* Kis-Doroghra (Tolnamegye) küldendők.

69 1—1

A **bogdásai** plébániához tartozó **Sztára** községben osztálytanítói állásra pályázat hirdettetik f. évi február 15-ig. Jövedelme 700 korona negyedévi részletekben, egy kellően bútorozott szoba és szabad fűtés. A kik horvátul

is beszélnek, előnyben részesülnek. Kellőleg fölszerelt folyamodványok Bogdására (Baranyamegye) a róm. kath. iskolaszék elnökehez küldendők. 62 1—1

Rozsnyói püspöki megye.

A kis-gömörri róm. kath. kántortanítói állomásra február 27-re pályázat hirdettek. Kántortanítói jövedelem kényelmes, új lakás- és kerten kívül: 187 frt 58 kr és az engedélyezett 227 frt államszegély. Oklevéllel, erkölcsi és működési bizonyítvánnyal fölszerelt kérvények a várgedei (Gömörmege) plébánia-hivatalhoz küldendők. Személyes megjelenés előnyt biztosít. 63 1—1

A krompachi róm. kath. kántortanítói állomásra február 14-ig pályázat hirdettek. Fizetése: 800 kor., tandíj 80 kor., saját személyére 32 köbtr. fa, az iskola-fűtésre 20 köbtr. Kántori fizetése: 80 kor., stóla 150 kor. körül. Tisztességes lakás. Tannyelv: német, magyar, tót. Oklevéllel, erkölcsi és működési bizonyítvánnyal fölszerelt kérvények az iskolaszékre czimezve alulirothoz küldendők. *Majkuth István*, plébános. Személyes megjelenés előnnyel bír. 65 1—1

Szatmári egyházmegye.

A puszta-dobosi róm. kath. kántortanítói állásra február végéig pályázat hirdettek. Jövedelme: két szoba, konyha és kamrából álló lakás, továbbá istálló, sertésöl, kút és kőtholdas házikert. Készpénz különböző alapokból 146 frt. Államszegély 74 frt. 16 hold föld, melyet maga művel és adóját fizeti. Parbér 10 köböl gabona, tandíj 50 frt, stóla 25 frt. Egy és fél öl tűzifa saját használatra beszállítva. Fölszerelt kérvények nagyságos *Gáspárdy Rudolf* kanonok-esperes úrhoz intézendők Fehér-Gyarmatra. 66 1—1

Székesfehérvári egyházmegye.

A sziget-esépi róm. kath. kántortanítói állásra február 15-iki határnappal pályázat hirdettek. Jövedelme: a község pénztárából 252 kor.: ismétlő-iskolaért 50 kor.: 8 pesti mérő kétszeres = 72 kor.: 12 pesti mérő rozs = 96 kor.: 4 méter tűzifa = 24 kor.: 13 hold 322 ööl kataszteri tiszta jövedelme = 119 kor. 82 fillér: kilenc községi szentmise után 9 kor.: alapítványi szentmisék után 5 kor. 16 fillér: stóla 40 kor.: ostryasütésért a községtől 12 kor.: egyházi teendőkért az egyház pénztárából 20 kor.: harangozásért 3 lktltr must = 72 kor.: szabad lakás 1 hold kerttel 100 kor.: iskolafűtésre kap külön 4 mtr. fat: a f. évi január 13-án elfogadott iskolaszéki határozat alapján 200 kor.: összesen: 1063 kor. 98 fillér. Pályázni kívánó képesített tanferiának kellőkép fölszerelt folyamodvényait a nt. kerületi esperes-tanfelügyelő úrhoz (lakása Sziget-Csepel), posta helyben, f. é. február 14-ig terjeszszék be, a pályázat napján pedig a helyszínen, Sziget-Csépen jelenjenek meg. A pályázók közül az iskolaszék által két legjobbnak s legérdemesebbnek ítélt kántortanító 12—12 korona útiköltség megtérítésében részesül. *Hofbauer Ede*, h. plébános. 70 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

Hálogy főkközség róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat nyitattik február 15-re. Jövedelme: természetbeni lakás, gazdasági épületek és belsőség használata: 6 hold szántóföld = 32 kor.: 9 hold legelő = 10 kor.: 2 és fél hold rét = 24 kor.: 14 mérő karez feles = 56 kor.: 20 méter nyírfa = 24 kor.: napszám-váltság 200 kor.: tandíj 140 kor.: fapénz 200 kor.: stoláris és lélekpénz = 6 kor.: államszegély = 108 kor.: összesen: 800 korona. Személyes megjelenés előnyben részesül. Kérvények a *vass-udvardi* plébánia hivatalhoz intézendők. Kántori teendőkhöz jártasság kívánatik. *Iskolaszék*. 64 1—1

Vácsi egyházmegye.

Szegedem alsó-némedi kántorra választatott, olyan segédet keresek, kinek jó hangja van, értelmesen énekel,

miséket, temetéseket önállóan végez. Havi fizetése a mellékesekekkel 18—20 frt, mosáson kívül. Teljes ellátás, külön szoba, fűtés, világítás és jó harmóniummal. Allását azonnal is, de legkésőbb márczius hó 1-ig el kell foglalnia. *Kunfélegyházán*, 1900. január 30-án. *Csima István*, főkantor. 67 1—1

EPERJES, 1898. Dicséző oklevél.	SZEGED, 1899. Kiállítási oklevél.
<h3 style="margin: 0;">Szives figyelembe!</h3> <p style="margin: 5px 0;">A nm. vallás- és közokt. Minisztérium 78095/98. sz. rend. minden fokozatú iskoláknak használatra ajánlott kiftino minőségű, mely fekete, fenytelen, kellemes érdeségű, gyorsan szárado és maradandó</p> <h2 style="margin: 0;">iskolatábla-mázat</h2> <p style="margin: 5px 0;">új és régi (kopott) iskolatáblák s bármily nemű és nevű más írásfelületek befestésére szállít használatra készen 3.60 és 7.— koronáért, badogszelenczékben (tart. 3/4 és 6/4 klg.) a készítő</p> <h2 style="margin: 0;">GRESCHIK GYULA, Lócsén</h2> <p style="margin: 5px 0;">(Szepesmegye).</p> <p style="margin: 5px 0;">Továbbá: 1 drb iskolatáblamáz-ecset 1.20 kor., 1 palaczk legfin. hígított piros vonalozófesték vonalhuzó ecsettel 70 fill. Lada, szállító-level 40 fill. Szállítás az egész éven át, készpénz vagy utánvét mellett. Kérem a pénzt és csomagolás díját lehetőleg előre beküldeni. Kivánatra ny. számla, nyugtabeleg felszámításával.</p> <p style="margin: 5px 0;">Nagy szállításoknál tetemes árengedmény. Prospektus (magyar vagy német) számtalan elisméréssel és ajánlattal ingyen és bérmentve. 55 2—3</p> <p style="text-align: center; margin: 0;">— Törvényesen védett. —</p>	
Minden rendelés franco küldetik.	

Orgona-építési műintézet.

RIEGER TESTVÉREK

Budapest, Garay-utca 48.

Rieger Testvérek Jägerndorfi (Osztr.-Szil.) cs. és kir. udvari orgona-gyárának fiókja. Legolesobb arakon kiváló orgonákat szállítanak.

A czég 25 évi fennállása óta

700-on felül új orgonát

épített, melyek közül 255 esik Magyarországra, a többbit Norvégiába, Németországba, Romániába, Orosz-, Olasz- és Törökországba szállították.

Orgona-árjegyzékek ingyen és bérmentve.